GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2021 m. liepos 8 d.[1]

Byla C-422/20

RK
prieš
CR

(*Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose – Pripažinimas – Paveldėjimas ir Europos paveldėjimo pažymėjimas – Jurisdikcija teisės pasirinkimo atveju – Teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, jurisdikcijos atsisakymas“

I. Įvadas

1. Reglamento (ES) Nr. 650/2012[2] 4 straipsnyje „Bendroji jurisdikcija“ nurodyta, kad „[j]urisdikciją priimti sprendimą dėl viso palikimo paveldėjimo turi tos valstybės narės, kurioje mirties dieną buvo palikėjo įprastinė gyvenamoji vieta, teismai“. Šioje nuostatoje įtvirtintas teismo jurisdikcijos nustatymo kriterijus atitinka esantį šio reglamento 21 straipsnio „Bendroji taisyklė“ 1 dalyje, skirtą nustatyti viso palikimo paveldėjimui taikytiną teisę.

2. Apskritai šių kriterijų nuoseklumas leidžia užtikrinti *ius* ir *forum* atitikties principo[3], nurodyto Reglamento Nr. 650/2012 27 konstatuojamojoje dalyje, paisymą. Šioje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šio reglamento taisyklės yra parengtos siekiant užtikrinti, kad paveldėjimo klausimus nagrinėjanti institucija dažniausiai taikytų savo nacionalinę teisę.

3. Pagal Reglamento Nr. 650/2012 22 straipsnio 1 dalį leidžiama pasirinkti, kad viso palikimo paveldėjimą reglamentuojanti teisė būtų valstybės, kurios pilietybę asmuo turi šio pasirinkimo metu arba mirties dieną, teisė. Tačiau toks pasirinkimas gali prieštarauti *ius* ir *forum* atitikties principui. Vis dėlto šiame reglamente numatyti mechanizmai, skirti užtikrinti to principo laikymąsi ir taikytinos teisės pasirinkimo atveju. Visų pirma, iš kartu taikomų to reglamento

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo (OL L 201, 2012, p. 107; klaidų ištaisymas OL L 60, 2013, p. 140).

[3] Žr. mano išvadą byloje *Oberle* (C-20/17, EU:C:2018:89, 104 punktas).

6 straipsnio a punkto ir 7 straipsnio a punkto matyti, kad valstybės narės, kurios teisę pasirinko palikėjas, teismai turi jurisdikciją priimti sprendimą, jeigu teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, gavęs vienos iš proceso šalių prašymą.

4. Šioje byloje Teisingumo Teismui pateiktas antrasis prejudicinis klausimas susijęs su šiomis nuostatomis; šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar (ir prireikus kiek) valstybės narės teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau dėl paveldėjimo bylos, jurisdikcijos atsisakymas saisto kitos valstybės narės teismą, į kurį buvo kreiptasi vėliau.

5. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo prašymą, šioje išvadoje bus nagrinėjamas tik šis klausimas.

II. Teisinis pagrindas

6. Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio „Jurisdikcijos atsisakymas teisės pasirinkimo atveju“ a punkte nustatyta:

„Jei palikėjo pasirinkta teisė jo palikimui reglamentuoti pagal 22 straipsnį yra valstybės narės teisė, teismas, į kurį kreiptasi pagal 4 arba 10 straipsnį:

a) gali vienos iš proceso šalių prašymu atsisakyti jurisdikcijos, jeigu jis mano, kad valstybės narės, kurios teisė pasirinkta, teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti, atsižvelgiant į praktines paveldėjimo aplinkybes, pavyzdžiui, šalių įprastinę gyvenamąją vietą ir turto buvimo vietą <…>“

7. Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio „Jurisdikcija teisės pasirinkimo atveju“ a punkte nustatyta:

„Valstybės narės, kurios teisę pagal 22 straipsnį pasirinko palikėjas, teismai turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, jei:

a) teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos toje pačioje byloje pagal 6 straipsnį <…>“.

8. Minėto reglamento 22 straipsnio „Teisės pasirinkimas“ 1 dalyje nustatyta: „[a]smuo gali pasirinkti, kad jo visą palikimą reglamentuojanti teisė būtų valstybės, kurios pilietybę jis turi pasirinkimo metu arba mirties dieną, teisė“.

9. To paties reglamento 83 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad, „[j]eigu iki 2015 m. rugpjūčio 17 d. paskutinės valios dėl turto palikimo pareiškimas surašomas pagal valstybės, kurią palikėjas galėjo pasirinkti pagal šį reglamentą, teisę, laikoma, kad šios valstybės teisė pasirinkta kaip paveldėjimui taikytina teisė“.

III. Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

10. 2017 m. kovo 9 d. mirus sutuoktiniui CR pateikė prašymą *Amtsgericht Düren* (Diureno apylinkės teismas, Vokietija) išduoti nacionalinį paveldėjimo pažymėjimą ir Europos paveldėjimo pažymėjimą, remdamasi pagal Vokietijos teisę 1990 m. parengtu bendru testamentu; pagal jį CR ir jos sutuoktinis vienas kitą paskyrė vieninteliais paveldėtojais. Paskutinė palikėjo įprastinė gyvenamoji vieta buvo Ispanijoje.

11. Palikėjo brolis RK pareiškė prieštaravimą dėl CR prašymo.

12. 2017 m. gruodžio 20 d. sprendimu *Amtsgericht Düren* (Diureno apylinkės teismas) tenkino CR prašymą.

13. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, t. y. *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija), gavęs RK apeliacinį skundą, panaikino šį sprendimą, remdamasis tuo, kad jurisdikciją turėjo tik Ispanijos teismai atsižvelgiant į palikėjo „įprastinės gyvenamosios vietos“ mirties dieną, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 650/2012 4 straipsnį, kriterijų.

14. 2019 m. balandžio 29 d. CR gavo *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 3 d'Estepona* (Esteponos pirmosios instancijos ir tyrimo teismas Nr. 3, Ispanija) nutartį, iš kurios matyti, kad šis teismas pareiškėjos prašymu nusprendė „atsisakyti priimti sprendimą dėl to, kad Vokietijos teismai yra geresnėje padėtyje sprendimui dėl palikimo priimti, taip pat dėl praktinių aplinkybių, kaip antai CR nuolatinės gyvenamosios vietos ir didžiosios palikimo dalies buvimo vietos“.

15. 2019 m. rugpjūčio 29 d. notaro patvirtintu dokumentu CR *Amtsgericht Düren* (Diureno apylinkės teismas) vėl pateikė prašymą išduoti paveldėjimo pažymėjimus, taip pat šią nutartį. 2020 m. vasario 19 d. nutartimi tas teismas vėl tenkino CR prašymą ir nusprendė, kad nustatyta jo tarptautinė jurisdikcija, nes Ispanijos teismas, į kurį kreipėsi CR, atsisakė jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą.

16. Dėl 2020 m. vasario 19 d. nutarties RK pateikė apeliacinį skundą, vėl prieštaraudamas tokiam sprendimui, byla buvo perduota prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

17. Būtent šiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas) 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. rugsėjo 8 d., nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tam, kad būtų laikoma, jog teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio a punktą, reikia, kad jis jurisdikcijos atsisakytų aiškiai, ar gali pakakti ir neaiškaus pareiškimo, kai jį aiškinant matyti, jog šis teismas jurisdikcijos atsisakė?

2. Ar valstybės narės teismas, kurio jurisdikcija kyla iš to, kad kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, turi teisę tikrinti, ar buvo įvykdytos sąlygos, kuriomis teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, galėjo priimti sprendimą pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą ir 7 straipsnio a punktą? Kokį saistomąjį poveikį turi teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, sprendimas?

Visų pirma:

a) Ar valstybės narės teismas, kurio jurisdikcija kyla iš to, kad kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, turi teisę tikrinti, ar palikėjas buvo pasirinkęs valstybės narės teisę pagal Reglamento Nr. 650/2012 22 straipsnį ir ar jo pasirinkimas galioja?

b) Ar valstybės narės teismas, kurio jurisdikcija kyla iš to, kad kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, turi teisę tikrinti, ar proceso šalis teismui, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pateikė prašymą dėl jurisdikcijos atsisakymo pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą?

c) Ar valstybės narės teismas, kurio jurisdikcija kyla iš to, kad kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, turi teisę tikrinti, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai preziumavo, jog valstybės narės, kurios teisę buvo pasirinkęs palikėjas, teismai labiau tinka sprendimui paveldėjimo byloje priimti?

3. Ar Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas, kuriais suponuojamas teisės pasirinkimas „pagal 22 straipsnį“, taikytini ir tuomet, kai iki 2015 m. rugpjūčio 17 d. parengto testamentinės valios pareiškimo palikėjas aiškiai arba numanomai nepasirinko teisės, o paveldėjimui taikytina teisė gali būti nustatoma tik pagal Reglamento Nr. 650/2012 83 straipsnio 4 dalį?“

18. Pastabas pateikė CR, Ispanijos ir Italijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija. Teismo posėdžio nebuvo surengta.

IV. Analizė

A. Pirminės pastabos dėl antrojo klausimo ir jo dalyko

19. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tuo atveju, jeigu valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, paveldėjimo byloje atsisako jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą, teismas, į kurį buvo kreiptasi vėliau, pagal šio reglamento 7 straipsnio a punktą gali tikrinti, ar buvo tenkinamos pirmojoje nuostatoje nurodytos sąlygos priimant sprendimą atsisakyti jurisdikcijos.

1. Dėl antrajame prejudiciniame klausime nurodytų sąlygų

20. Antrojo klausimo pirmoje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apskritai nurodo Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkte ir 7 straipsnio a punkte nustatytas sąlygas. Vis dėlto jis šį klausimą sieja su trimis konkrečiomis sąlygomis, kurios turi būti tenkinamos, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, galėtų atsisakyti savo jurisdikcijos valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismų naudai. Konkrečiau kalbant, antruoju klausimu, kurį sudaro trys punktai, siekiama sužinoti, ar pastarieji teismai gali tikrinti, pirma, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, teisingai nusprendė, kad šios valstybės narės teisė pasirinkta ar laikoma pasirinkta kaip paveldėjimą reglamentuojanti teisė, antra, ar viena iš proceso šalių pateikė prašymą pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą teismui, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, ir, trečia, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad tos valstybės narės teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti.

21. Nors prieš šiuos tris punktus vartojami žodžiai „visų pirma“, dėl kitų veiksnių, kurie gali būti reikšmingi, kiek tai susiję su teismu, į kurį buvo kreiptasi vėliau, remiantis Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio a punktu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausimų nepateikė [4]. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santraukos matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas antrojo klausimo apimtį siejo tik būtent su tuose punktuose nurodytomis sąlygomis.

2. Dėl antrojo klausimo a punkto ir trečiojo klausimo sąsajos

22. Atrodo, kad *a priori* egzistuoja antrojo klausimo a punkto ir trečiojo klausimo prieštaravimas.

23. Iš tikrųjų, nors antrojo klausimo a punkte nurodytas teisės pasirinkimas pagal Reglamento Nr. 650/2012 22 straipsnį, iš trečiojo klausimo formuluotės matyti, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, palikėjas negalėjo pasirinkti Vokietijos teisės, remdamasis šia nuostata, ir kad tos teisės taikymą lėmė šio reglamento 83 straipsnio 4 dalis. Remdamasis šiais argumentais, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pateikdamas trečiąjį klausimą, siekia išsiaiškinti, ar to reglamento 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas, kuriais suponuojamas taikytinos teisės pasirinkimas „pagal 22 straipsnį“, taikytini ir tuomet, kai valstybės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teisės taikymą lemia šio reglamento 83 straipsnio 4 dalis, todėl „laikoma, kad šios valstybės teisė pasirinkta kaip paveldėjimui taikytina teisė“ [5].

24. CR pateikta pastaba, kad a punktas „nesusijęs su“ Reglamento Nr. 650/2012 83 straipsnio 4 punktu, gali leisti manyti, kad CR nurodė šios išvados 22 ir 23 punktuose minėtą prieštaravimą. Taip pat CR tvirtina, kad nagrinėdamas savo jurisdikcijos klausimą Ispanijos teismas vertino šio reglamento 22 straipsnį. Vis dėlto negalima atmesti, jog šiuo teiginiu CR siekia įrodyti, kad valstybės narės teismai, kurių pilietybę turėjo palikėjas, negali vertinti šios valstybės teisės taikymo, nepaisydami, ar šį taikymą lėmė to reglamento 22 straipsnis (antrojo klausimo a punktas), ar 83 straipsnio 4 punktas (trečiasis klausimas).

[4] Konkrečiau kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo neprašo nei nustatyti, ar valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismai, gali tikrinti, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, turėjo jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 650/2012 4 ir 10 straipsnius arba ar teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, priimtas sprendimas pateko į šio reglamento taikymo sritį, nei nustatyti, ar jurisdikcijos atsisakymas pagal šio reglamento 6 straipsnio a punktą sukelia pasekmių bet kurioje palikėjo paveldėjimo byloje, ar tik tose bylose, kurių dalykas toks pat kaip tos, kurioje atsisakyta pagrindinėje byloje nagrinėjamos jurisdikcijos. Taigi neginčijama, kad Ispanijos teismas turėjo jurisdikciją pagal šio reglamento 4 straipsnį. Be to, nėra aplinkybių, leidžiančių nuspręsti, kad Ispanijos teisme inicijuotos bylos dalykas iš esmės skiriasi nuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamos bylos dalyko.

[5] Išsamumo sumetimais pažymėtina, kad iš Reglamento Nr. 650/2012 matyti, jog, pirma, jis taikomas nuo 2015 m. rugpjūčio 17 d., išskyrus kelis straipsnius, taikomus nuo ankstesnės datos (84 straipsnio antra pastraipa), ir, antra, jis taikomas asmenų, mirusių 2015 m. rugpjūčio 17 d. ar vėlesnę dieną, palikimo paveldėjimui (83 straipsnio 1 dalis). Dėl šiose nuostatose įtvirtintų sprendimo variantų, vertinamų atskirai, susijusių su šio reglamento *ratione temporis* taikymo sritimi, gali būti neatsižvelgta į paskutinės valios dėl turto palikimo pareiškimus, surašytus iki 2015 m. rugpjūčio 17 d. Siekdamas išvengti tokios situacijos Sąjungos teisės aktų leidėjas įtraukė šio reglamento 83 straipsnį papildančias pereinamojo laikotarpio nuostatas. Taigi šio reglamento 83 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Jei palikėjas buvo pasirinkęs jo palikimo paveldėjimui taikytiną teisę iki 2015 m. rugpjūčio 17 d., šis pasirinkimas galioja, jei jis atitinka III skyriuje nustatytas sąlygas arba jeigu jis galiojo taikant pasirinkimo metu valstybėje, kurioje buvo įprastinė palikėjo gyvenamoji vieta, arba bet kurioje valstybėje, kurios pilietis jis buvo, galiojusias tarptautinės privatinės teisės normas“. Beje, Reglamento Nr. 650/2012 83 straipsnio 4 dalyje nustatyta: „Jeigu iki 2015 m. rugpjūčio 17 d. paskutinės valios dėl turto palikimo pareiškimas surašomas pagal valstybės, kurią palikėjas galėjo pasirinkti pagal šį reglamentą, teisę, laikoma, kad šios valstybės teisė pasirinkta kaip paveldėjimui taikytina teisė“. Teisingumo Teismas jau nurodė, kad pirmąja nuostata „siekiama apsaugoti testatoriaus valią, o tam, kad šis pasirinkimas būtų galiojantis, jis turi atitikti minėtoje nuostatoje nustatytas sąlygas“, o antrąja „reglamentuojami atvejai, kai paskutinės valios dėl turto palikimo pareiškime tokio pasirinkimo nenumatyta“. Žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *E. E. (Teismų jurisdikcija ir paveldėjimui taikytina teisė)* (C-80/19, EU:C:2020:569, 92 punktas).

25. Beje, Ispanijos vyriausybė pažymi, kad šios valstybės narės teismas, atsisakęs savo jurisdikcijos Vokietijos teismų naudai, tvirtino, kad prieš įsigaliojant Reglamentui Nr. 650/2012 palikėjas surašė testamentą, remdamasis nacionaline teise, t. y. Vokietijos teise, o tai pagal šio reglamento 83 straipsnio 4 dalį savaime reiškė, kad ši teisė pasirinkta kaip paveldėjimui taikytina teisė.

26. Bet kuriuo atveju, jeigu analizuojant antrojo klausimo a punktą būtų nuspręsta, kad valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismai, į kuriuos kreiptasi pagal Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio a punktą, neturi teisės tikrinti, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad šios valstybės narės teisė buvo pasirinkta ar laikoma pasirinkta paveldėjimui reglamentuoti, reikštų, kad šios išvados 22 ir 23 punktuose nurodytas prieštaravimas nebūtų reikšmingas. Be to, aplinkybė, kad ta teisė nebuvo pasirinkta pagal šio reglamento 22 straipsnį, o buvo laikoma pasirinkta pagal to reglamento 83 straipsnio 4 dalį, negali lemti to, kad valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismai dėl sprendimo atsisakyti jurisdikcijos būtų įpareigoti taikyti tą reglamentą, nors paveldėjimas nepatenka į reglamento *ratione temporis* taikymo sritį [6].

27. Šiomis aplinkybėmis tam, kad būtų galima pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą, a punktą reikia aiškinti taip, kad juo siekiama sužinoti, ar valstybės narės teismas, kurio jurisdikcija kyla iš to, kad kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, gali tikrinti, ar pastarasis pagrįstai nusprendė, kad šios valstybės narės teisė pasirinkta ar laikoma pasirinkta paveldėjimui reglamentuoti.

28. Žinoma, atrodo, jog taip performuluotas šis a punktas iš anksto lemia į trečiąjį klausimą pateiktiną atsakymą. Iš tikrųjų tai reiškia, kad Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas gali būti taikomi tada, kai valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teisė laikoma pasirinkta pagal to reglamento 83 straipsnio 4 dalį.

29. Vis dėlto, viena vertus, kaip tvirtino visos šalys, Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas taikomi tokiai situacijai. Antra vertus, jeigu valstybės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismai negalėtų tikrinti, ar kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad šios valstybės narės teisė pasirinkta ar laikoma pasirinkta paveldėjimui reglamentuoti (a punktas), klausimą, ar šis teismas gali priimti sprendimą pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą, jeigu valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teisė laikoma pasirinkta pagal šio reglamento 83 straipsnio 4 dalį, turėjo nagrinėti ne valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismas, o teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau. Jei tokia prielaida pasitvirtintų, šios valstybės narės teismai juo labiau negalėtų atmesti tokio aiškinimo, kurį nagrinėjamu atveju nurodo visos bylos šalys, remdamiesi bendru šių nuostatų netaikytinumu.

30. Primenu, kad atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo prašymą šioje išvadoje pateiksiu tik antrojo prejudicinio klausimo analizę. Pirmiausia pateiksiu šalių pozicijas dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų trijų sąlygų (B dalis), paskui nagrinėsiu Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a dalies ir 7 straipsnio a dalies mechanizmą, siekdamas pateikti atsakymą į šį klausimą C dalis).

[6] Dėl Reglamento Nr. 650/2012 pereinamojo laikotarpio nuostatų žr. 5 išnašą.

B. Šalių pozicijos

31. CR ir Italijos vyriausybė teigia, kad valstybės narės, kurios teisė pasirinkta ar laikoma pasirinkta palikėjo, teismas negali tikrinti, ar antrojo klausimo trijuose punktuose nurodytos sąlygos buvo tenkinamos teismui, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, priimant sprendimą atsisakyti jurisdikcijos.

32. Ispanijos vyriausybė mano, kad Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybės narės, kurios jurisdikciją lemia jurisdikcijos atsisakymas, teismas negali kontroliuoti anksčiau priimto sprendimo atsisakyti jurisdikcijos. Vis dėlto, jos nuomone, šis teismas turi patikrinti savo jurisdikciją, todėl patikrinti, ar palikėjas pasirinko jo nacionalinę teisę (a punktas) ir ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos. Ispanijos vyriausybė nepatikslina šio aiškinimo, iš esmės grindžiamo bendru šio reglamento 7 ir 15 straipsnių taikymu, praktinių pasekmių. Ji tvirtina, kad remdamasis pastaruoju straipsniu valstybės narės teismas, į kurį kreiptasi dėl paveldėjimo bylos, kurią nagrinėti jis neturi jurisdikcijos pagal šį reglamentą, savo iniciatyva pripažįsta, kad neturi jurisdikcijos.

33. Be to, Ispanijos vyriausybė nurodo Sprendimą *Overseas Union Insurance ir kt.*[7] ir Sprendimą *Gasser*[8] ir primena, jog atsižvelgdamas į Briuselio konvenciją[9] Teisingumo Teismas nusprendė, kad teismo jurisdikcija nustatoma, be kita ko, tiesiogiai pagal šios konvencijos nuostatas, bendras abiem teismams, ir kiekvienas iš jų turi vienodus įgaliojimus jas aiškinti ir taikyti.

34. Taip pat ši vyriausybė nurodo sąvokos „teismo sprendimas“ apibrėžimą, pateiktą Reglamento Nr. 650/2012 3 straipsnio 1 dalies g punkte[10], ir primena, kad pagal šį reglamentą sukurta abipusio pripažinimo sistema taikoma tik šį apibrėžimą atitinkantiems teismo sprendimams.

35. Komisija teigia, kad remiantis Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktu priimtas sprendimas atsisakyti jurisdikcijos turi būti privalomojo pobūdžio teismui, į kurį buvo kreiptasi vėliau, atsižvelgiant į egzistuojantį vienos iš šalių prašymą dėl jurisdikcijos atsisakymo (b punktas) ir į pripažinimą, kad valstybės narės, kurios teisė pasirinkta, teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti (c punktas). Grįsdama šį aiškinimą Komisija remiasi būtent Sprendimu *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.*[11] ir mano, kad jis taikytinas šioje byloje.

36. Vis dėlto, anot Komisijos, teismas, į kurį kreiptasi vėliau, gali tikrinti taikytinos teisės pagal Reglamento Nr. 650/2012 22 straipsnį pasirinkimą (c punktas). Iš tikrųjų egzistuoja tam tikras prieštaravimas tarp bendrojo principo, pagal kurį teismas, į kurį kreiptasi vėliau, negali tikrinti sprendimo atsisakyti jurisdikcijos, ir aplinkybės, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi nustatyti taikytiną teisę. Teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turėtų galėti tikrinti teismo buvimo vietos valstybės teisės pasirinkimo galiojimą, kiek tai susiję ne su tarptautine jurisdikcija, o su jo poveikiu teisės kolizijai. Šiuo atveju dėl šios jurisdikcijos teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, priėmė sprendimą, remdamasis jo paties atliktu Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkto, visais atvejais suponuojančio teisės pasirinkimą pagal šio reglamento 22 straipsnį, vertinimu.

7 1991 m. birželio 27 d. sprendimas (C-351/89, EU:C:1991:279, 23 punktas).

8 2003 m. gruodžio 9 d. sprendimas (C-116/02, EU:C:2003:657, 48 punktas).

9 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32) su pakeitimais, padarytais vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija).

10 Pagal Reglamento Nr. 650/2012 3 straipsnio 1 dalies g punktą.

11 2012 m. lapkričio 15 d. sprendimas (C-456/11, EU:C:2012:719).

C. Dėl Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkte ir 7 straipsnio a punkte nustatyto mechanizmo

37. Kaip nurodyta doktrinoje [12], Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkte ir 7 straipsnio a punkte nustatytas mechanizmas kyla iš *forum non conveniens* doktrinos, jis taip pat įtvirtintas kitose Sąjungos tarptautinės privatinės teisės nuostatose, pavyzdžiui, šio reglamento 12 straipsnyje, Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 [13] 15 straipsnyje ir Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 [14] 33 ir 34 straipsniuose.

38. Vis dėlto šio mechanizmo ypatumai jį skiria nuo įprastų *forum non conveniens* doktrinos apraiškų. Taigi elementų, leidžiančių atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą, iš esmės reikia ieškoti būtent Reglamente Nr. 650/2012. Šie elementai susiję, visų pirma, su trijuose punktuose nurodytų sąlygų, keliamų pagal šio reglamento 6 straipsnio a punktą priimamam sprendimui atsisakyti jurisdikcijos, pobūdžiu, antra, su šio sprendimo kvalifikavimu kaip sprendimo, kuriam taikomas tame reglamente nustatytas pripažinimo mechanizmas, ir, trečia, su to sprendimo poveikiu valstybių narių kompetencijos pasidalijimui.

1. Antrojo klausimo trijuose punktuose nurodytų sąlygų pobūdis

39. Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktas susijęs su fakultatyviu jurisdikcijos atsisakymu. Net jeigu valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teisės pasirinkimo (antrojo klausimo a punktas) ir vienos iš šalių prašymo dėl jurisdikcijos atsisakymo buvimo (antrojo klausimo b punktas) sąlygos tenkinamos, teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, tikrai neturi pareigos atsisakyti jurisdikcijos šios valstybės narės teismų naudai: jis *gali* tai padaryti, *jeigu mano*, kad šie teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti. Aplinkybė, kad priimtą (arba nepriimtą) sprendimą atsisakyti jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą lemia jo vertinimas, yra svarus požymis, rodantis, kad šio sprendimo neturėtų kontroliuoti kitos valstybės narės teismai, bent jau tiek, kiek tame sprendime nuspręsta, kad šios valstybės narės teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti (antrojo klausimo c punktas).

40. Be to, prašymas dėl jurisdikcijos atsisakymo pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą (antrojo klausimo b punktas) turi būti parengtas ir pateiktas teismui, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, laikantis *lex fori* reikalavimų. Taigi šiam teismui nesunku patikrinti ir tai, ar toks prašymas jam pateiktas vienos iš proceso šalių ir sukelia pasekmes, jam leidžiančias atsisakyti jurisdikcijos.

41. Ispanijos vyriausybė pripažįsta, kad antrojo klausimo b ir c punktuose nurodytų sąlygų neturi tikrinti teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, ir mano, jog iš kartu taikomų Reglamento Nr. 650/2012 7 ir 15 straipsnių išplaukia, kad valstybės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismas turi patikrinti savo jurisdikciją, todėl ir tai, ar palikėjas pasirinko jo nacionalinę teisę ir ar teismas,

[12] Žr. Marongiu Buonaiuti, F., „Article 6“ leidinyje Calvo Caravaca, A. L., Davì, A. ir Mansel, H. P., *The ES Succession Regulation. A Commentary*, Cambridge University Press, Kembridžas, 2016, p. 165.

[13] 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243).

[14] 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1).

į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos (antrojo klausimo a punktas). Atrodo, šis argumentas grindžiamas šių nuostatų aiškinimu, pagal kurį pirmosios nuostatos formuluotėje nurodytus elementus turi tikrinti valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismas [15].

42. Taigi, nors antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo išaiškinti Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą ir 7 straipsnio a punktą, šio teismo trijuose punktuose nurodytos sąlygos įtvirtintos pirmojoje nuostatoje. Šios sąlygos taikomos šio reglamento 4 ir 10 straipsniuose nurodytų teismų jurisdikcijai arba, konkrečiau kalbant, pagal jas nustatoma, ar šie teismai gali atsisakyti jurisdikcijos, kuria jie turi naudotis, išskyrus tame reglamente aiškiai nurodytus atvejus.

43. Vis dėlto to teismo trijuose punktuose minimos sąlygos Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio a punkte nurodytos tik netiesiogiai, nes jis taikomas, tik jeigu „teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos toje pačioje byloje pagal 6 straipsnį“. Žinoma, šio reglamento 7 straipsnio 1 dalyje nurodyti „[v]alstybės narės, kurios teisę pagal 22 straipsnį pasirinko palikėjas, teismai“. Vis dėlto šios valstybės narės teisės pasirinkimo sąlyga jau nurodyta to reglamento 6 straipsnyje [16]. O 7 straipsnyje pateikta nuoroda siekiama tik išskirti teismus, kuriems taikoma ši nuostata.

44. Taigi šie teismai pagal Reglamento Nr. 650/2012 15 straipsnį turi patikrinti, ar priimtas sprendimas atsisakyti jurisdikcijos, remiantis šio reglamento 6 straipsnio a punktu. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrojo klausimo trijuose punktuose nurodytų trijų sąlygų laikymąsi turi patikrinti jurisdikciją turintis teismas pagal to reglamento 4 ir 10 straipsnius. Praktikoje tai darydamas šis teismas tikrina jo jurisdikcijai keliamas sąlygas. Kaip matyti iš Sprendimo *Overseas Union Insurance ir kt.* [17] ir Sprendimo *Gasser* [18], nurodytų Ispanijos vyriausybės, teismas, į kurį buvo kreiptasi vėliau, tikrai nėra labiau tinkamas, palyginti su teismu, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, sprendimui dėl pastarojo jurisdikcijos priimti.

45. Šio argumento nepaneigia Komisijos argumentas, kurį pateikdama ji, atrodo, teigia, jog valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teisės pasirinkimo sąlyga taikoma du kartus. Šis argumentas grindžiamas aiškinimu, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, nagrinėjo paveldėjimui taikytinos teisės pasirinkimą tik dėl jurisdikcijos taisyklių, todėl teismas, į kurį buvo kreiptasi vėliau, turėjo nagrinėti šį pasirinkimą, atsižvelgdamas į teisės kolizijos taisykles.

46. Vis dėlto nėra aplinkybių, leidžiančių nuspręsti, kad Reglamente Nr. 650/2012 išskirti tinkamas taikytinos teisės pasirinkimas dėl jurisdikcijos taisyklių ir tinkamas teisės kolizijos taisyklių pasirinkimas. Abiem atvejais kalbama apie pasirinktą (ar laikomą pasirinkta) teisę, remiantis tomis pačiomis šio reglamento nuostatomis, ir, kaip nurodyta doktrinoje, teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, konstatuoto tinkamo teisės pasirinkimo iš naujo nenagrinėja valstybės

[15] Elementai, susiję su klausimu, ar palikėjas pasirinko jo nacionalinę teisę, ir ar teismas, į kurį jis kreipėsi anksčiau dėl įprastinės gyvenamosios vietos, atsisakė jurisdikcijos, atrodo, įtvirtinti Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio formuluotėje, kurioje nurodyti „[v]alstybės narės, kurios teisę pagal 22 straipsnį pasirinko palikėjas, teismai“, turintys jurisdikciją, jeigu „teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos toje pačioje byloje pagal 6 straipsnį“.

[16] „Jei palikėjo pasirinkta teisė jo palikimui reglamentuoti pagal 22 straipsnį yra valstybės narės teisė <…>“.

[17] 1991 m. birželio 27 d. sprendimas (C-351/89, EU:C:1991:279, 23 punktas).

[18] 2003 m. gruodžio 9 d. sprendimas (C-116/02, EU:C:2003:657, 48 punktas).

narės, kurios teisė pasirinkta, teismai, į kuriuos kreiptasi pagal to reglamento 7 straipsnio a punktą [19]. Be to, jurisdikcijos atsisakymas šių teismų naudai leidžia išsaugoti *forum* ir *ius* atitikimą.

2. Sprendimas atsisakyti jurisdikcijos yra sprendimas, kuriam taikomas pripažinimo mechanizmas

47. Kaip pažymi Komisija, iš Sprendimo *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.* [20] matyti, kad, kiek tai susiję su Reglamentu (EB) Nr. 44/2001 [21], pakeitusiu Briuselio konvenciją, sprendimas, kuriuo valstybės narės teismas, remdamasis jurisdikciją nustatančia sąlyga, konstatuoja, kad jis neturi jurisdikcijos, yra sprendimas, kuriam taikomas šiame reglamente nustatytas pripažinimo mechanizmas ir jis saisto kitų valstybių narių teismus, kiek tai susiję su konstatuotu šios sąlygos galiojimu.

48. Kadangi tame Sprendime *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.* Teisingumo Teismo nurodytos Briuselio konvencijos nuostatos pasirenkant tokį sprendimo variantą iš esmės nesiskiria nuo Reglamento Nr. 650/2012 nuostatų, manau, kad Sprendime *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.* [22] pateikti išaiškinimai taikomi ir šiam reglamentui.

49. Dėl šios priežasties sprendimas atsisakyti jurisdikcijos *mutatis mutandis* saisto kitų valstybių narių teismus, kiek tai susiję su konstatuotu Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkte nustatytų sąlygų tenkinimu priimant tą sprendimą, jeigu šis teismas jas patikrino [23].

50. Iš tikrųjų Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkte nurodytos sąlygos yra jurisdikcijos sąlygos plačiąja prasme, konkrečiau kalbant, pagal jas nustatoma, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, gali atsakyti jurisdikcijos [24]. Taip pat sprendimui atsisakyti jurisdikcijos taikomas Reglamente Nr. 650/2012 nustatytas pripažinimo mechanizmas. Be to, tarpusavio pasitikėjimo principo, kuriuo grindžiamas šio reglamento nuostatų, susijusių su sprendimų pripažinimu ir vykdymu, taikymas vykdant teisingumą valstybėse narėse [25], paisymas leidžia nepripažinti to sprendimo tik šiame reglamente nurodytais atvejais. Vadovaujantis šia logika ir remiantis šio reglamento 41 straipsniu vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas atsisakyti jurisdikcijos neturi būti peržiūrimas iš esmės. Draudimas peržiūrėti sprendimą iš esmės paprastai apima ir šio

[19] Žr. Bonomi, A., „Article 6“, leidinyje Bonomi, A., Wautelet, P., *Le droit européen des successions. Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruylant, Briuselis, 2016, p. 219. Taip pat šiuo klausimu žr. Marongiu Buonaiuti, F., „Article 7“ leidinyje Calvo Caravaca, A. L., Davì A., ir Mansel, H. P., *The ES Succession Regulation. A Commentary*, Cambridge University Press, Kembridžas, 2016, p. 174.

[20] 2012 m. lapkričio 15 d. sprendimas (C-456/11, EU:C:2012:719).

[21] 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42 ir klaidų ištaisymas OL L 290, 2014, p. 11).

[22] 2012 m. lapkričio 15 d. sprendimas (C-456/11, EU:C:2012:719).

[23] 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendime *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.* (C-456/11, EU:C:2012:719, 41 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad sprendimu, kuriuo valstybės narės teismas, remdamasis jurisdikciją suteikiančia sąlyga, nusprendė, kad neturi jurisdikcijos, motyvuodamas tuo, kad ši sąlyga galioja, yra saistomi kitų valstybių narių teismai, kiek tai susiję ir su sprendimo rezoliucinėje dalyje pateikta išvada dėl šio teismo jurisdikcijos neturėjimo, ir su išvada dėl šios sąlygos galiojimo, esančia šio sprendimo motyvuojamojoje dalyje, kuri yra būtina priimant sprendimo rezoliucinę dalį. Darytina išvada, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, sprendimo rezoliucinėje dalyje ar jo motyvuojamojoje dalyje turi nurodyti, kad antrojo prejudicinio klausimo trijuose punktuose nurodytos sąlygos buvo patikrintos priimant sprendimą atsisakyti jurisdikcijos, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau, remdamasis šia rezoliucine ir (arba) motyvuojamąja dalimi, galėtų nustatyti, ar priimtas sprendimas atsisakyti jurisdikcijos, remiantis Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktu, saistantis šį teismą, kiek tai susiję su šiomis trimis sąlygomis, ir jis negali kelti klausimo dėl teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atlikto patikrinimo pagrįstumo.

[24] Žr. šios išvados 42 punktą.

[25] 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimas *WB* (C-658/17, EU:C:2019:444, 52 punktas).

teismo taikytas suderintas jurisdikcijos taisykles [26]. Be to, pagal šio reglamento 40 straipsnį, kuriame nurodyti atsisakymo pripažinti pagrindai, kitos valstybės narės teismui neleidžiama nepripažinti sprendimo atsisakyti jurisdikcijos vien dėl to, kad jis mano, jog šiame teismo sprendime netinkamai taikyta Sąjungos teisė [27].

51. Beje, šis sprendimo variantas paaiškinamas ir tuo, kad pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą priimtas sprendimas atsisakyti jurisdikcijos gali būti tikrinamas pagal valstybės narės teismo, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, teisės sistemą. Ši kontrolė gali apimti ir antrojo klausimo trijuose punktuose nurodytų sąlygų patikrinimą. Be to, siekdami užtikrinti vienodą šio reglamento nuostatų aiškinimą Sąjungoje šios teisės sistemos teismai gali naudotis SESV 267 straipsnyje įtvirtintu prašymo priimti prejudicinį sprendimą mechanizmu.

52. Taigi laikydamasis tarpusavio pasitikėjimo principo valstybėse narėse vykdant teisingumą kitos valstybės narės teismas, į kurį buvo kreiptasi vėliau, pagal Reglamento Nr. 650/2012 7 straipsnio a punktą, neturi pakeisti teismų, užtikrinančių proceso kontrolę tos valstybės narės, į kurios teismą buvo kreiptasi anksčiau, teisės sistemoje. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi vėliau, negali tikrinti antrojo klausimo trijuose punktuose nurodytų sąlygų, jeigu jas patikrino teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau.

3. Jurisdikcijos atsisakymo pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą sukeliamos pasekmės

53. Pagal Reglamento Nr. 650/2012 22 straipsnio 1 dalį asmeniui leidžiama pasirinkti valstybės narės, kurios pilietybę jis turi, teisę, kaip visą jo palikimą reglamentuojančią teisę. Šio reglamento 83 straipsnio 4 dalyje nurodyta, jog laikoma, kad šios valstybės teisė pasirinkta kaip paveldėjimui taikytina teisė. Taigi teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagal to reglamento 4 ar 10 straipsnius gali atsisakyti jurisdikcijos tik tos *valstybės narės*, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismų naudai. Jeigu trečiosios valstybės teisė buvo pasirinkta (ar laikoma pasirinkta) kaip paveldėjimui taikytina teisė, teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, negali atsisakyti jurisdikcijos šios trečiosios valstybės teismų naudai.

54. Doktrinoje numatytos kelios priežastys, galinčios paaiškinti šį sprendimo variantą, nors nė viena iš jų nėra visiškai įtikinanti [28]. Kita priežastis galėtų būti siejama su jurisdikcijos atsisakymo pasekmėmis, lemiančiomis tai, kad valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismai automatiškai turi jurisdikciją. Taigi Reglamento Nr. 650/2012 netaikančių trečiųjų šalių teismai neturėtų būti įpareigoti pagal šio reglamento 7 straipsnio a punktą naudotis jurisdikcija, kurios valstybės narės teismas atsisakė. Be to, šiems teismams netaikomas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas, kylantis iš to reglamento.

55. Teisės aktų leidėjo norą pabrėžti jurisdikcijos atsisakymo pasekmes patvirtina Reglamento Nr. 650/2012 parengiamųjų darbų analizė.

[26] Pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimą *Gothaer Allgemeine Versicherung ir kt.* (C-456/11, EU:C:2012:719, 37 punktas).

[27] Taip pat pagal analogiją žr. 2000 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225, 33 punktas).

[28] Žr. Bonomi, A., *op. cit.*, p. 214.

56. Reglamento pasiūlymo[29] 5 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta: „Jei <…> velionis pasirinko kurios nors valstybės narės teisę taikyti savo palikimui, teismas, kuriame pagal 4 straipsnį iškelta byla, vienos iš šalių prašymu ir, jei mano, kad valstybės narės, kurios teisė pasirinkta, teismai labiau tinka priimti sprendimą paveldėjimo byloje, gali sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pakviesti šalis pateikti ieškinį šios valstybės narės teismams“. Taip pat šiame straipsnyje buvo numatyta, kad kompetentingas lieka tas teismas, kuriame byla buvo iškelta pirmiausia, pirma, jeigu į valstybės narės, kurios teisė pasirinkta, teismus nesikreipta per šio pirmojo teismo nustatytą terminą[30] ir, antra, jeigu valstybės narės, kurios teisė pasirinkta, teismai nepasiskelbė kompetentingais praėjus ne daugiau kaip aštuonioms savaitėms nuo dienos, kurią buvo į juos kreiptasi[31].

57. Taigi valstybės narės, kurios teisę pasirinko palikėjas, teismų jurisdikcija perduodama ne automatiškai[32], o jeigu šie teismai, į kuriuos kreiptasi dėl paveldėjimo bylos, ją priėmė. Kaip nurodyta doktrinoje, šis sprendimo variantas, nors negalima nepastebėti tam tikrų skirtumų[33], pakartotas Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje.

58. Po to, kai buvo pateikta per pirmąjį svarstymą priimta Parlamento nuomonė[34], reglamento pasiūlymo 5 straipsnyje nustatytas variantas tapo galutine Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkto ir 7 straipsnio a punkto formuluote. Padarytas pakeitimas patvirtina Sąjungos teisės aktų leidėjo norą nepatvirtinti sprendimo varianto, pagal kurį valstybės narės, kurios teisė pasirinkta, teismams leidžiama atsisakyti jurisdikcijos.

59. Šiomis aplinkybės, jeigu būtų pripažinta, kad valstybės narės, kurios teisė pasirinkta arba laikoma pasirinkta kaip paveldėjimui taikytina teisė, teismai gali tikrinti, ar buvo tenkinamos Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punkte nustatytos sąlygos priimant sprendimą atsisakyti jurisdikcijos, praktikoje galėtų reikšti, kad šiems teismams suteikiama galimybė atsisakyti jurisdikcijos, kylančios dėl šio jurisdikcijos atsisakymo, o tai susilpnintų šio reglamento 6 straipsnio a punkte ir 7 straipsnio a punkte nustatytą mechanizmą.

60. Pagal Reglamento Nr. 650/2012 6 straipsnio a punktą jurisdikcijos atsisakęs teismas automatiškai vėl neįgytų jurisdikcijos, o tai galėtų lemti atsisakymą vykdyti teisingumą[35]. Aiškinimas, pagal kurį valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismai negali tikrinti, ar tenkinamos trijuose punktuose nurodytos sąlygos, leidžia išvengti neigiamos jurisdikcijos kolizijos grėsmės, galinčios kilti, jeigu teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakytų jurisdikcijos, o valstybės narės, kurios pilietybę turėjo palikėjas, teismas nuspręstų, kad to reglamento 6 straipsnio a punkte nustatytos sąlygos netenkinamos.

[29] Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų ir autentiškų aktų, susijusių su paveldėjimu, pripažinimo bei vykdymo ir Europos paveldėjimo pažymėjimo pradėjimo naudoti (COM(2009) 154 *final*) (toliau – reglamento pasiūlymas).

[30] Reglamento pasiūlymo 5 straipsnio 2 dalis.

[31] Reglamento pasiūlymo 5 straipsnio 3 dalis.

[32] Beje, tai patvirtino Komisija, nurodydama, kad „[v]elioniui pasirinkus kitos valstybės narės teisę, byla neturėtų būti automatiškai perduodama ją nagrinėti labiau tinkančiam teismui “. Žr. reglamento pasiūlymo p. 5.

[33] Žr. Lein, E., „A Further Step Towards a European Code of Private International Law: The Commission Proposal for a Regulation on Succession“, *Yearbook of Private International Law*, 2009, XI t., p. 119 ir 120.

[34] 2012 m. kovo 13 d. per pirmąjį svarstymą priimta Europos Parlamento pozicija, EP-PE_TC1-COD(2009) 157.

[35] Žinoma, tam tikrais atvejais tokios situacijos teoriškai būtų galima išvengti pritaikius Reglamento Nr. 650/2012 11 straipsnį, kuriame numatytas *forum necessitatis*. Vis dėlto šioje nuostatoje nustatytos sąlygos, galinčios užkirsti kelią jos taikymui, jeigu abiejų valstybių narių teismai jau pripažino neturintys jurisdikcijos priimti sprendimo dėl paveldėjimo.

61. Visų pirma, atsižvelgdamas į trijuose punktuose nurodytų sąlygų, lemiančių tai, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, gali atsisakyti jurisdikcijos, kuria jis iš esmės turi naudotis, pobūdį[36], antra, į tai, kad sprendimas atsisakyti jurisdikcijos laikomas sprendimu, kuriam taikomas Reglamente Nr. 650/2012 nustatytas pripažinimo mechanizmas[37], taip pat, trečia, į norą užtikrinti, kad šis teismo sprendimas sukeltų Sąjungos teisės aktų leidėjo nurodytas pasekmes[38], siūlau į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti, kad šio reglamento 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybės narės teismas, kurio jurisdikciją lemia tai, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, neįgaliotas tikrinti, pirma, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad šios valstybės narės teisė buvo pasirinkta ar laikoma pasirinkta kaip paveldėjimą reglamentuojanti teisė, antra, ar viena iš proceso šalių pateikė prašymą pagal to reglamento 6 straipsnio a punktą teismui, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, ir, trečia, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad tos valstybės narės teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti, jeigu šias tris sąlygas patikrino teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau.

V. Išvada

62. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) pateiktą antrąjį prejudicinį klausimą:

2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo 6 straipsnio a punktas ir 7 straipsnio a punktas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybės narės teismas, kurio jurisdikciją lemia tai, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, atsisakė jurisdikcijos, neįgaliotas tikrinti, pirma, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad šios valstybės narės teisė buvo pasirinkta ar laikoma pasirinkta kaip paveldėjimą reglamentuojanti teisė, antra, ar viena iš proceso šalių pateikė prašymą pagal šio reglamento 6 straipsnio a punktą teismui, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, ir, trečia, ar teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau, pagrįstai nusprendė, kad tos valstybės narės teismai labiau tinka sprendimui dėl paveldėjimo priimti, jeigu šias tris sąlygas patikrino teismas, į kurį buvo kreiptasi anksčiau.

[36] Žr. šios išvados 42–44 punktus.

[37] Žr. šios išvados 52 punktą.

[38] Žr. šios išvados 54 punktą.